

Torkan slår hårdast mot de som inget har

TEXT: BÖRJE ALMQVIST

BILDER: MARCUS SVENSSON

Vårt dagliga bröd... *naan*, det goda platta afghanska brödet som är så förknippat med Afghanistan blir allt svårare för landets egna medborgare att få råd till att köpa. Matpriserna i Afghanistan har stigit lavinartat de senaste två åren. Priset på basfödan vete har stigit till det tredubbla på två år och riset till det dubbla. Vanliga människor går som vanligt tidigt på morgonen till kvarterets *naan*-butik för att köpa färskt bröd, ofta så färskt och hett att man måste bolla det mellan händerna eller vira in det i en handduk för att inte bränna fingrarna.

Men för många har det blivit allt mindre bröd att bolla med. Man har helt enkelt inte råd att köpa tillräckligt med mat för att äta sig mätt. Inte längre råd att föda sina barn. Många barn var redan innan chockhöjningarna undernärda.

För många stadsbor går det mesta av inkomsterna till hyran och när matpriserna skjuter i höjden så måste man spara in på maten. Den som inte klarar av att betala sin hyra blir vräkt. Precis som i Sverige betyder det för en stor del av befolkningen att den som inte har tak över huvudet måste lita ute och frysa i den smällkalla vintern. Logiken är enkel – hellre svultna än ihjälfrusna barn.

Redan innan priset på basfödorna ris och vete började stiga hade omkring halva befolkningen svårt att klara av att skaffa tillräckligt med mat för dagen.

AFGHANISTAN har drabbats av svår torka. I norr är den lika katastrofal som under den värsta torkan år 2000. Årets skörd i Afghanistan uppskattas bara bli två tredjedelar av förra årets. Dessutom har importpriserna på mat

Matpriserna har stigit lavinartat i Afghanistan de senaste två åren. Många har inte längre råd att

stigit dramatiskt. Enligt Ehsan Zia, minister för landsbygdsrehabilitering och utveckling hade i juli minst 1,5 miljoner människor i 19 av landets 34 provinser, huvudsakligen jordbruks-samhällen i norr, drabbats av svår torka. De är i trängande behov av humanitär hjälp. I en intervju i juli slog han larm om att dessa människor förlorat 70-80 procent av sin försörjning, i huvudsak regnbevattnat jordbruk och boskap på grund av torkan.

Biståndsorganisationen Care International slog i augusti larm om att Afghanistan står inför en akut social kris i fråga om mat och försörjnings-möjligheter. I ett pressmeddelande skriver man att många bönder tvingas sälja sina jordbruksredskap för att få pengar till mat.

– Prisökningarna driver folk, som tidigare framgångsrikt hade skapat sig en försörjning in i ledet av dem som behöver direkt mathjälp, uttalar sig Lex Kassenberg, chef för Care Inter-

national i Afghanistan.

Han oroar sig bland annat för de änkor som organisationen tidigare stött med mat och som genom projekt blivit självförsörjande. Dessa blir nu återigen mottagare av direkt stöd för sin överlevnad.

En av dessa änkor, Fatima, som tvingats till tiggeri, såg två lösningar på sin situation när hon tillfrågades av Care International:

– Att ta livet av mig och dö med detsamma eller fortsätta att leva och dö en liten bit varje dag.

Problemet är att lönerna inte stiger och att inget tyder på att matpriserna ska gå ned till förra årets nivå.

Enligt Care International förvärrar de ökade matpriserna den redan desperata situationen i Afghanistan. De framsteg som gjorts de senaste åren riskerar att gå förlorade.

FÖR ATT RÅ PÅ den mest akuta krisen gick den afghanska regeringen

köpa sitt dagliga naan-bröd. Bilderna är från ett bageri i Kabul.

och FN i juli ut med en internationell appell och värdjade om 404 miljoner dollar, varav 85 miljoner skulle gå direkt till mat. Pengarna ska säkra matförsörjningen för över 3,5 miljoner människor. 550 000 kvinnor och barn under fem år ska dessutom få hjälp så att de inte drabbas av undernäring. Ytterligare drygt två miljoner människor ska få jordbruks- och boskapsstöd.

Cirka tolv miljoner människor (42 procent av befolkningen) lever under fattigdomsstrecket med en inkomst på under tre kronor om dagen. Enligt FN klarar en tredjedel av befolkningen inte av att skaffa sig det minimum av mat som behövs för dagsbehovet. I appellen slogs också fast att över en miljon människor, bland annat i huvudstaden Kabul, lider av akut dricksvattenbrist.

FÖR UNDERTECKNAD, som kom till ett fattigt, men relativt välmående (i jämförelse med flera grannländer) Afghanistan 1976, känns dagens situa-

tion mycket svår. Det Afghanistan jag då mötte hade precis repat sig efter en svår torka i början av 1970-talet. Landet var i en utvecklingsfas. Det gick framåt, precis som i det svenska 50-tal jag föddes i. Afghanistan var både likt och olikt min egen barndom.

Afghanistan var underutvecklat men var långsamt på väg ut ur fattigdomen. Afghanistan gick precis som Sverige i rätt riktning men från en utvecklingsnivå som låg ett flertal generationer före min födelse. Drygt 30 år senare, 30 år av krig och konflikt, jordbävningar och ständigt återkommande torkor, känns det vemodigt.

Men vemodet blandas med upprördhet och frustration. 2003, när jag arbetade för SAK och vi precis hade flyttat vårt huvudkontor till Kabul var det annorlunda. Lite som afghanskt 70-tal, fast för oss som arbetade där var det ändå bättre trots allt elände. Vi var med och byggde upp landet från nära den absoluta

” Är vi på väg tillbaka till nollpunkten? Jag vet inte. Jag hoppas att den nuvarande desperata situationen ska få både det internationella samfundet och den afghanska statsmakten att vakna.

nollpunkten. Vi deltog i något unikt.

VAR STÅR VI IDAG? Är vi på väg tillbaka till nollpunkten? Jag vet inte. Jag hoppas att den nuvarande desperata situationen ska få både det internationella samfundet och den afghanska statsmakten att vakna. Att på allvar börja arbeta för att den vanliga människans situation blir sådan att kriser som den försörjningskris vi har idag inte slår ut människorna. Att de flesta ska kunna tackla en situation som dagens utan allmosor i form av akut nödhjälp. Ett land där ingen änka som Fatima behöver välja mellan två sätt att dö.

Människorna i Afghanistan arbetar hårt för sin överlevnad. Om vi med gemensamma krafter ger dem en chans att få lön för mödan så att deras dagliga arbete leder framåt, så är vi tillbaka till det optimistiska 70-tal då jag västerifrån för första gången korsade den afghanska gränsen. ■